

(๔) คำร้องที่ ๕๗๒/๒๕๕๕ สிทธิชุมชน กรณีประชาชนขอให้ตรวจสอบการออกใบอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำประเภททำเทียบเรือจำนวน ๖ ท่า ของบริษัท อีสเทิร์น ที พี เค แค้ปปิตอล จำกัด ในพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง ตำบลสนามจันทร์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประชาชนในนามสมัชชาแปดริ้วเมืองยั่งยืน ร้องเรียนต่อ กสม. ว่ากรมเจ้าท่า โดยผู้อำนวยการสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ ๖ ได้ออกใบอนุญาตให้บริษัท อีสเทิร์น ที พี เค แค้ปปิตอล จำกัด ปลูกสร้างทำเทียบเรือขนส่งสินค้าจำนวน ๖ ท่า ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง ในพื้นที่ตำบลสนามจันทร์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นการอนุญาตที่ไม่ได้พิจารณาถึงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ นอกจากนี้การประชุมพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาออกหนังสือรับรองในการปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำลำน้ำ (คณะกรรมการระดับจังหวัด) ไม่มีตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่โครงการฯ ให้ความเห็นและผู้ร้องเห็นว่าการก่อสร้างทำเทียบเรือดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน

กสม. พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบ และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ปรากฏผลการพิจารณาตรวจสอบ ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ โครงการก่อสร้างทำเทียบเรือจำนวน ๖ ท่า และโกดังเก็บสินค้า ของบริษัท อีสเทิร์น ที พี เค แค้ปปิตอล จำกัด ถือเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสิทธิชุมชน กล่าวคือ พื้นที่ตั้งของโครงการอยู่ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง ซึ่งมีสภาพเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำและที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นระบบนิเวศป่าชายเลน จึงเป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในพื้นที่ อีกทั้ง แม่น้ำบางปะกง ยังจัดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับชาติ ซึ่งตามมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้โครงการพัฒนาใดๆ ที่มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศของพื้นที่แม่น้ำบางปะกง จะต้องจัดให้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (EIA) ประกอบกับ ตัวแทนจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดฉะเชิงเทราได้ชี้แจงต่อกสม. ว่า “โดยเจตนารมณ์กฎหมายเห็นว่าทำเทียบเรือขนาด ๑,๐๐๐ เมตร จำนวน ๑ ท่าจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่โครงการนี้มีทำเทียบเรือถึง ๖ ท่า อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน โดย ๔ ท่า มีขนาดท่าละ ๙๙๕ ตารางเมตร ส่วนอีก ๒ ท่า มีขนาดท่าละ ๘๓๑ ตารางเมตร ซึ่งโครงการระบุว่าสามารถขนสินค้าลงเรือได้ถึง ๔,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ ตันต่อวัน ดังนั้น ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้างและหลังก่อสร้าง อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ เพราะมีหลายภาคส่วนที่ใช้ประโยชน์ในแม่น้ำบางปะกงร่วมกัน”

กสม. จึงเห็นว่าโครงการก่อสร้างทำเทียบเรือจำนวน ๖ ท่า และการก่อสร้างโกดังเก็บสินค้า ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องกัน จึงถือเป็นโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งบริษัทเจ้าของโครงการต้องจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ก่อนจะเริ่มดำเนินการโครงการ เพื่อประกอบการยื่นขอใบอนุญาต แต่การที่บริษัทฯ ไม่ได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ไม่มีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จึงเป็นการละเมิดสิทธิชุมชน

ประเด็นที่ ๒ กระบวนการออกใบอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำประเภททำเทียบเรือ ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นไปตามหลักสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน และหลักสิทธิชุมชน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กล่าวคือ หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริษัทเจ้าของโครงการ ไม่ได้ชี้แจงข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดโครงการฯ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากโครงการ ให้แก่ประชาชนได้ทราบ และไม่ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นหรือกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ก่อนที่จะอนุญาตให้ดำเนินโครงการ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาออกใบอนุญาตโครงการทำเทียบเรือริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง ไม่ได้พิจารณาประเด็นความสำคัญของแม่น้ำบางปะกงซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับชาติ ทั้งยังไม่มีการตรวจสอบอย่างแน่ชัดว่าพื้นที่ตั้งโครงการดังกล่าวอยู่ในเขตพื้นที่ป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องหรือไม่

ดังนั้น เมื่อกระบวนการพิจารณาออกใบอนุญาตไม่เป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับขั้นตอนการพิจารณาออกใบอนุญาตก็ขาดข้อเท็จจริงที่สำคัญในการพิจารณา ตลอดจนการเร่งพิจารณาในระยะเวลาอันสั้นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงเห็นว่า การออกใบอนุญาตให้แก่บริษัทอีสเทิร์น ที พี เค แคปปิตอล จำกัด ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กสม.จึงเห็นให้กำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาและมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

กรมเจ้าท่าควรพิจารณาเพิกถอนใบอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำเลขที่ ๑/๒๕๕๕ ถึงใบอนุญาตเลขที่ ๖/๒๕๕๕ วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๕ ซึ่งออกให้แก่บริษัท อีสเทิร์น ที พี เค แคปปิตอล จำกัด เนื่องจากกระบวนการออกใบอนุญาตไม่เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและไม่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรวางมาตรการตรวจสอบโครงการที่อาจเข้าข่ายต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายอื่น และหากได้รับการร้องเรียนจากประชาชนหรือหนังสือขอหารือจากเอกชน หรือหน่วยงานรัฐอื่นๆ ควรต้องดำเนินการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะโดยเร็ว เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบจากการดำเนินโครงการและความเสียหายต่อเอกชนกรณีที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตภายหลังจากได้ดำเนินการก่อสร้างแล้ว

๒. กรมโยธาธิการและผังเมืองควรดำเนินการ ดังนี้

(๑) มีหนังสือถึงหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจพิจารณาออกใบอนุญาตก่อสร้างโครงการต่างๆ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ เพื่อแจ้งสาระสำคัญและข้อกำหนดการใช้พื้นที่ผังเมืองที่ประกาศบังคับใช้แล้ว และผังเมืองที่อยู่ระหว่างรอประกาศใช้บังคับ ซึ่งมีการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินและข้อห้ามกิจกรรมการใช้ที่ดินนั้นๆ เพื่อหน่วยงานรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ประกอบในการพิจารณา อันเป็นการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนที่ได้แสดงความคิดเห็นในร่างผังเมือง และเป็นการอุดช่องว่างในพื้นที่ที่ไม่มีผังเมืองบังคับใช้หรืออยู่ระหว่างการประกาศใช้

(๒) ใช้อำนาจตามมาตรา ๑๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินในพื้นที่ซึ่งผังเมืองอยู่ระหว่างการรอประกาศใช้บังคับ เพื่อให้เกิดการคุ้มครองพื้นที่มิให้มีกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน และให้การใช้ประโยชน์ในพื้นที่สอดคล้องกับข้อกำหนดผังเมืองที่กำลังจะประกาศใช้บังคับ

(๓) องค์กรบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์ ควรจัดให้มีกระบวนการชี้แจงข้อมูลข่าวสาร และจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ กรณีที่มีโครงการใดๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตำบลสนามจันทร์ และนำเอาความเห็นของประชาชนในพื้นที่มาประกอบการพิจารณาอนุญาตหรือให้ความเห็นประกอบการพิจารณาอนุญาตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ให้สำนักงาน กสม.ติดตามผลการดำเนินการภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้